

GJELDENE FRA 01.12.2019

PLAN FOR ELEVENES SKOLEMILJØ I LYNGDAL KOMMUNE

INNHold

1.0	Formål	4
2.0	Definisjoner på krenkende atferd og handlinger.....	5
2.1	Mobbingen er åpen eller skjult	6
2.2	Digital mobbing.....	6
3.0	Forebyggende og holdningsskapende arbeid	6
4.0	Aktivitetsplikt.....	7
4.1	Plikt til å følge med	8
4.1.1	Rutiner for avdekking:.....	8
4.2	Gripe inn.....	9
4.2.1	Nødrett	9
4.3	Varsle.....	10
4.4	Undersøke	10
4.4.1	Innblikk	10
4.4.2	Klassetrivsel.no.....	10
4.4.3	Spekter.....	10
4.5	Sette inn tiltak.....	10
4.5.1	Evaluering av tiltak.....	11
4.5.2	Rutine for oppfølging ved mistanke og kjennskap til krenkende atferd:	11
5.0	Kontinuerlig og systematisk arbeid	12
5.1	Årshjul for § 9A.....	13
6.0	Rutiner for elevenes psykososiale miljø; §9A-5 og skoleeiers ansvar	16
6.1	Rutine 1: Håndtering av saker som gjelder ansatte som krenker elever	16
6.2	Rutine 2: Tydeliggjøre skoleeiers ansvar når saker ikke blir løst i skolen	17
6.3	Rutine 3: Hvordan skal henvendelser fra foreldre til kommunedirektør håndteres.....	17
6.4	Fylkesmannen sin håndhevingsordning av aktivitetsplikten i enkeltsaker jmf § 9A - 6.....	17
7.0	Informasjon om tvangsmulkt og straffeansvar for skoleeier.....	18
7.1	§ 9 A-13 Tvangsmulkt.....	18
7.2	§ 9 A-14 Straffeansvar	18
7.3	§ 9 A-15 Erstatningsansvar og bevisbyrde	18

Vedlegg 1: «Melding til rektor ved krenkende atferd».....	19
Vedlegg 2: Oppsett: Plan for tiltak vedr. aktivitetsplikt.....	20

1.0 FORMÅL

Opplæringsloven Kapittel 9A omhandler elevenes skolemiljø, det vil si i skoletida, i skolefritidsordninga og på leksehjelpe jfr §9A-1.

§§ 9A-2: «Alle elever har rett til et godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring».

§§ 9A-3: «Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering, og trakassering». Dette inkluderer mobbing som skjer utenfor skoletida, men som kan få innvirkning på skoledagen for eksempel digital eller skjult mobbing. Det er den enkelte elevs subjektive opplevelse av å bli krenket, som er utgangspunktet for skolens håndtering av opplæringsloven § 9A.

Lyngdal kommune legger vekt på:

- at det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med elevenes skolemiljø
- at skolen, elevene og foresatte samarbeider om det forebyggende og holdningsskapende arbeidet
- at tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger. Dette inkluderer også digital/skjult mobbing.
- at alle ansatte ved skolen har en aktivitetsplikt til å følge med, gripe inn og varsle. Skolen har plikt til å undersøke saken og eventuelt sette inn tiltak dersom de får kunnskap eller mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- at våre lokale tiltak, og vår evne til kommunikasjon og samarbeid, er avgjørende for at arbeidet skal lykkes.

For å oppnå målene bygger denne planen på følgende prinsipper:

A. Forebygging og holdningsskapende arbeid

Tiltak som reduserer risikoen for at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger som digital og skjult mobbing.

B. Avdekking

Metoder og rutiner skolene bruker for å avdekke at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger, inkludert digital og skjult mobbing.

C. Aktivitetsplikt.

Tiltak og rutiner for problemløsning. Når det gjelder sanksjoner skolene bruker overfor elever som utøver krenkende ord og handlinger, og digital og skjult mobbing vises det til ordensreglementet.

D. Kontinuerlig, langvarig og systematisk arbeid

Skolenes systematiske arbeid for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø.

2.0 DEFINISJONER PÅ KRENKENDE ATFERD OG HANDLINGER.

Krenkende atferd er en fellesbetegnelse på alle former for atferd som uoverlagt eller tilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenkende atferd kan skje som en enkelt handling eller være gjentakende. Krenkende atferd er handling som utføres uten respekt for andres integritet.

Mye av den krenkende atferden kan være skjult og det er viktig at voksne er tett på elevene og observerer i timer og friminutt hva slags kommunikasjon og samspill elevene har seg imellom. Eksempler på krenkende atferd kan være baksnakkelse, utestenging, ryktespredning, at ikke eleven blir regnet med, spark, slag, kvelertak, dytting, overgrep og stygge kommentarer som at «ingen liker deg», «vi skal ta deg», «du er feit og ekkel».

Mobbing av barn er *«handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning».*

Kilde: (Lund, Helgeland og Kovac, 2017).

Andre kjennetegn på mobbing:

1. En aggressiv handling rettet mot et offer, av en eller flere sammen
2. Et ujevnt styrkeforhold mellom den eller de som mobber og den som blir mobbet
3. At det foregår over tid

Kilde:(www.laringsmiljosenteret.no)

Utestenging betyr at noen blir holdt utenfor en gruppe eller klasse.

Vold innebærer at noen bruker fysisk og/eller psykisk makt for å skade andre.

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.

Diskriminering betyr at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opprinnelse.

Digital krenkelse betyr at noen bruker internett, mobil eller e-post for å sende og spre ondsinnede meldinger, filmer eller bilder av en person/situasjon.

Kilde: Utdanningsdirektoratet/regelverk

2.1 Mobbingen er åpen eller skjult

Skjult mobbing har et uttrykk som ofte virker u dramatisk og ufarlig for utenforstående, men som kan få store konsekvenser for den som blir utsatt for dette. Skjult mobbing starter ofte med baksnakking, ryktespredning og utestengning. Det å bli frosset ut, ikke å få være med, være utsatt for nedsettende blikk og bli gitt små tegn på at man ikke har verdi, er mobbing som kan være fryktelig vanskelig å fange opp. Skjult mobbing er motsatsen til åpen, direkte mobbing. Direkte mobbing foregår i det åpne, og kan være både fysisk og verbal. Vær oppmerksom på: utfrysing, falske venner, ironi, latterliggjøring og digital mobbing.

2.2 Digital mobbing

Digital mobbing betyr at noen bruker internett, mobil eller e-post for å sende og spre ondsinnede meldinger, filmer eller bilder om eller av en person/situasjon. Digital mobbing som foregår utenfor skolen, men som involverer elev(er) på skolen og får innvirkning på elevens opplevelse av skolehverdagen, blir derfor en sak som skolen må ta tak i. 90 % av dem som opplever digital mobbing opplever annen mobbing i tillegg.

Digital mobbing har flere særtrekk som bruk av hatgrupper, falske profiler, grove tekstmeldinger og seksualisert innhold. Antall tilskuere på sosiale medier kan bli enormt, og den som krenkes har ingen gjemmesteder. Digital mobbing gjør det mulig for den som krenker å skjule sin identitet. Anonymitet kan bidra til at mobbingen og trakasseringen blir verre enn ellers. Posisjonen til den som mobber og den som mobbes kan skifte hurtig. Den som blir mobbet en dag, kan neste dag være den som utfører mobbingen. Prosessene og rollene i digital mobbing kan derfor være utydelige og komplekse.

3.0 FOREBYGGENDE OG HOLDNINGSSKAPENDE ARBEID

Opplæringsloven § 9A-3: *«Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte».* Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Det er enighet om følgende strategier for forebyggende og holdningsskapende arbeid:

- Arbeid med å utvikle elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse
- Tydelig og involvert skoleledelse
- Fokus på tydelig klasseledelse
- Vaktordning

- Systematisk internkontroll og dokumentasjon av elevenes skolemiljø
- Foreldremedvirkning gjennom rådsorganene som foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU), skolemiljøutvalget (SMU), samarbeidsutvalget (SU) jmf. §9A-9
- Elevmedvirkning gjennom elevsamtaler, klassemøter og elevråd, skolemiljøutvalget (SMU), og samarbeidsutvalget (SU) jmf §9A-8
- Trivselsledere – barnetrinn
- Sosiallærere og/eller sosionom – barne- og ungdomstrinnet
- Skolemegling – Lyngdal ungdomsskole
- MOTivator – Lyngdal ungdomsskole
- Informere alle ansatte, foreldre og elever om Plan for elevenes skolemiljø (se vedlagt årshjul).

4.0 AKTIVITETSPLIKT

Opplæringsloven § 9 A-4 handler om Aktivitetsplikten for å sikre at elever har et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Det vil si at **alle som arbeider på skolen**, skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarest undersøke saken.

Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen så langt det fins egnede tiltak sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt. Hva som er best for elevene, skal være et grunnleggende hensyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage en skriftlig plan når det skal settes inn tiltak i ei sak. I planen skal det stå:

- a) Hvilke problem tiltakene skal løse
- b) Hvilke tiltak skolen har planlagt og hvorfor disse tiltakene er valgt og vurdert i forhold til hva som er barnets beste
- c) Når tiltakene skal gjennomføres
- d) Hvem som er ansvarlig for gjennomføringa av tiltakene.
- e) Når tiltakene skal evalueres.

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Se vedlegg 2.

Skolens plikt til å handle i mobbesaker er skjerpet og konkretisert gjennom en ny aktivitetsplikt. Kravet i tidligere kap. 9a om enkeltvedtak ble ikke videreført i nytt kap. 9A. Aktivitetsplikten består av fem handlingsplikter.

4.1 Plikt til å følge med

Alle som arbeider ved skolen skal være årvåkne og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom. Det er lav terskel for å bry seg om hva elevene holder på med.

Avdekking av krenkende atferd kan også skje ved at de som arbeider i skolen, elever, og/eller foresatte melder fra om at noen opplever krenkende ord og/eller handlinger eller blir utsatt for digital/skjult mobbing.

4.1.1. Rutiner for avdekking:

Tiltak	Ansvar
Daglig kontakt med elevene	Alle ansatte/rektor
Utviklingssamtaler med foreldre to ganger pr. år.	Kontaktlærer/rektor
Elevsamtaler to ganger pr. år	Kontaktlærer
Årlig elevundersøkelse fra Udir for 6., 7. og 10. trinn.	Rektor/kontaktlærer
Årlig foreldreundersøkelse 1.-10. trinn.	FAU/rektor
Lage sosiogram høst og vår; bruke f.eks. Spekter eller Klassetrivsel (2. – 10. trinn)	Rektor/kontaktlærer
Årlig lokal trivselsundersøkelse 1.-10. trinn	Rektor/sosiallærer
Inkluderende skolemiljø er jevnlig tema i personalet, i klassemøter, på foreldremøter, i elevråd, i FAU og SMU.	Rektor/alle ansatte
Aktiv bruk av varslingskjema for observasjon av krenkende atferd.	Rektor/alle ansatte

Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering, eller trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor. Hvis det er en i ledelsen som står bak krenkelsen, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke om eller kjennskap til krenkingen (§9A-5).

4.2 Gripe inn

Alle som arbeider i skolen skal, så langt det er mulig, gripe inn i pågående situasjoner som de oppfatter som krenkende. Ingen skal ikke sette seg selv eller andre i fare. Viktig å være bevisst på at den som griper inn, ikke krenker elever ytterligere ved måten det blir gjort på.

Ansatte har plikt til å gripe inn når elever blir krenket. Hvis det i praksis innebærer bruk av fysisk makt og tvang, er det viktig å presisere at skolen ikke har hjemmel til bruk av fysisk makt og tvang i opplæringsloven. Bruk av fysisk makt kan være i strid med Oppl. § 2-9 tredje ledd og 3-7 tredje ledd, som fastslår at elever ikke skal refses fysisk eller utsettes for annen krenkende behandling. I barneloven § 30 tredje ledd står det at barn ikke må bli utsatt for vold eller på annen måte bli behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for skade eller fare.

Barnekonvensjonen art. 19 og art. 28 innebærer også begrensninger i bruk av fysisk makt overfor elevene. At en elev ikke ønsker å gjøre som læreren sier, for eksempel ikke vil ut av klasserommet når resten av klassen går ut, er ikke grunnlag for fysisk makt eller tvang.

4.2.1 Nødrett

Reglene om nødrett og nødverge kan likevel gi grunnlag for å gripe inn på en slik måte som ellers er straffbar og ulovlig. Denne unntaksregelen er veldig streng, og det er bare adgang til å bruke retten til nødverge og nødrett i helt ekstraordinære tilfeller. Eksempler på nødrett eller nødverge kan være en situasjon hvor en som arbeider på skolen må bruke fysisk makt for å hindre at en elev skader seg selv eller andre, eller skader eiendom. Det kan for eksempel være nødvendig å bruke fysisk makt for å stoppe slåsskamper eller beskytte elever eller seg selv mot en truende og voldelig elev.

Straffeloven §§ 47 og 48 om nødverge og nødrett:

«Nødrett og nødverge gir en viss rett for personalet på skolen å stoppe basketak og slåssing mellom elever med fysisk makt og til å verje seg sjølv mot elever som er trugande eller valdelege, jf. §§ 47 og 48 i straffelova. Det kan altså ut frå forholda vere lovleg å bruke fysisk makt for å hindre at elevane skader seg sjølv eller andre, eller skader eigedommen til skolen eller eigedommen til andre.»

4.3 Varsle

Rektor skal varsles om enhver mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette gjøres ved bruk av «Varslings skjema til rektor», se vedlegg. 1 Terskelen er lav for å varsle. Elevene kan ha ulike uttrykksformer for å vise frustrasjon, utrygghet og mistriivsel og alle som arbeider ved skolen skal være observante på dette. En varsling ved meldings skjema, eller at noen sier ifra om at en elev ikke har det trygt og godt, utløser skolens plikt til å undersøke.

4.4 Undersøke

Formål med undersøkelsen er:

- Å få frem fakta i situasjonen
- Bakgrunn for elevens opplevelse
- Hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan han/hun opplever skolemiljøet.

Skolen må igangsette undersøkelser innen en uke fra de ble kjent med krenkelsene. Forhold som ligger bakover i tid eller er utenfor skoletid og skolens område, kan også komme inn i undersøkelsen. Ansvar for undersøkelsene ligger hos rektor, men oppgavene kan delegeres til andre som arbeider ved skolen.

4.4.1 Innblikk

Skolen kan i undersøkelsesfasen ta i bruk verktøyet «Innblikk». Det er et observasjons- og samtaleverktøy som er spesielt utviklet for å avdekke skjult mobbing. «Innblikk» er utarbeidet av Tove Flack.

4.4.2 Klassestrivsel.no

Verktøy for å kartlegge læringsmiljøet for eksempel lage sosiogram og oversikt over hvem som bør sitte sammen osv.

4.4.3 Spekter

Verktøy for å kartlegge læringsmiljøet for eksempel lage sosiogram over en klasse.

4.5 Sette inn tiltak

Barnets beste og barnets rett til å bli hørt er premiss for tiltakene. Plikt til å sette inn tiltak kan også gjelde selv om barnet uttrykker å ha det greit, hvis det handles ut fra barnets beste. Tiltakene som settes inn skal være egnet, følges opp og evalueres. Det kan bli aktuelt å koble inn andre instanser som kan bidra.

4.5.1 Evaluering av tiltak

Vurdere om tiltakene har fungert etter hensikten og om eleven har fått det trygt og godt.

4.5.2 Rutine for oppfølging ved mistanke og kjennskap til krenkende atferd:

	Oppgave	Ansvar	Dokumentasjon
1.	Den som observerer griper inn om det er en pågående situasjon, og håndterer den hensiktsmessig.	Den som observerer	Melding til rektor ved uønsket atferd
2.	Den som observerer varsler til rektor.	Den som observerer	Melding til rektor ved uønsket atferd
3.	Undersøkelser og observasjon settes i gang umiddelbart.	Rektor/ kontaktlærer	Melding til rektor ved uønsket adferd. Undersøkelsene dokumenteres.
4.	Samtaler med eleven som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Skolen skal sikre at elevens egen subjektive opplevelse kommer fram	Rektor/ kontaktlærer	Referat
5.	Samtale med eleven som krenker. Er det flere som plager, snakkes det med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging.	Rektor/ kontaktlærer	Referat
6.	Samtaler med foresatte til eleven som opplever seg krenket. Skolen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Rektor/ kontaktlærer	Referat
7.	Samtale med foresatte til krenker. Skolen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Rektor/kontakt -lærer	Referat
8.	Rektors vurdering etter fakta-innhenting (undersøkelser for eksempel ved bruk av observasjon)	Rektor	Skriftlig plan
9.	Tiltak iverksettes og prosess dokumenteres gjennom en skriftlig plan.	Rektor	Skriftlig plan Se vedlegg 2

10.	Evaluering av tiltak.	Rektor	Skriftlig plan Se vedlegg 2
11.	Sanksjoner. Sanksjoner må være i tråd med ordensreglementet. Skolene må dokumentere bruk av sanksjoner. Skolen må vurdere om det skal fattes enkeltvedtak hvis sanksjonen er inngripende.	Rektor	Skriftlig plan Se vedlegg 2
12.	Oppfølging Problemsituasjonene følges inntil involverte elever føler det trygt og godt i skolemiljøet. Alle involverte elever skal følges opp	Rektor	Skriftlig plan Se vedlegg 2
13.	Dersom krenkende atferd ikke opphører, skal andre eksterne parter inn i saken, for eksempel PPT, tverrfaglig utvalg, barnevern, politi eller konfliktråd.	Rektor	Skriftlig plan Se vedlegg 2
14.	Hvis det er voksne ved skolen som krenker elever, plikter observatør å melde til rektor som videre melder til skoleeier. Er det noen i ledelsen som krenker elever, kontaktes skoleeier direkte. Undersøkelse iverksettes umiddelbart.	Rektor	Referat

Alle elever og foresatte skal oppleve å bli tatt på alvor, hvis de kommer til skolen med bekymring om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Skolen tar ansvar og initiativ for å stoppe slik atferd. Elever som har opplevd å bli utsatt for, eller selv har utsatt andre for krenkende ord eller handlinger, skal vite at de blir fulgt opp av skolen også etter at den krenkende atferden er avsluttet. Rektor har det overordnede ansvaret for at skolen følger opp saker som gjelder det psykososiale miljøet.

5.0 KONTINUERLIG OG SYSTEMATISK ARBEID

Opplæringsloven § 9A-3 «Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort».

Skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing og skal arbeide gjennom skoleåret med å utvikle et godt skolemiljø. Arbeidet skal være gjennomtenkt og planmessig. Planene og rutinene må være innarbeidet og følges opp av de involverte når det jobbes med saker som vedrører skolemiljøet til elevene.

I Lyngdal er det utarbeidet en plan for elevenes skolemiljø som gjelder for alle grunnskolene i kommunen; «Plan for elevenes skolemiljø Lyngdal kommune». I tillegg har hver skole utarbeidet en mer detaljert plan for elevenes skolemiljø for sin skole.

Skolens ledelse har ansvaret for den daglige oppfølgingen av planene for elevenes skolemiljø. Planene skal bidra til at elevene i Lyngdal kommune opplever et trygt og godt skolemiljø. For å sikre at dette blir dynamiske plandokumenter, må planene og årshjulet være kjent for alle parter i skolemiljøet:

5.1 Årshjul for § 9A

Årshjul for Lyngdalsskolen kapittel 9A:			Skoleår 2019-2020
Tid	Tiltak	Hvordan	Ansvar
August	<p>Opplæring og informasjon til alle som arbeider ved skolen om §9A, ordensreglementet og Plan for elevenes skolemiljø.</p> <p>Viktige stikkord å samtale om:</p> <p>Hva fremmer et godt skolemiljø?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trivselstiltak - Vaktordning <p>Hvordan forebygge mobbing?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kjennetegn på krenkende atferd og mobbing <p>Hvordan håndterer vi krenkende atferd?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktivitetsplikten - Varslingsrutiner - Undersøkelsespraksis; observasjoner, samtaler <p>• Når og hvordan skal skoleledelsen varsles?</p>	Ved skolestart	Rektor
	Gjennomgang av vaktordningen med alle ansatte. Sikre en felles forståelse i personalet av rollen som vakt.	Ved skolestart	Rektor

	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan utøver vi vakta? - Hvilke spørsmål stiller vi elevene når det skjer krenkende atferd? - Hvordan gripe inn uten å krenke elever? 		
	<p>Elevene orienteres om § 9A, ordensreglementet og Plan for elevenes skolemiljø.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Refleksjon og bevisstgjøring rundt krenkende atferd, elevens subjektive opplevelse og egen rolle. 	Ved skolestart	Kontaktlærer
September	<p>Foresatte blir informert om §9A, ordensreglementet og planene for elevenes skolemiljø.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Refleksjon og bevisstgjøring rundt krenkende atferd, elevens subjektive opplevelse og foreldrenes rolle. <p>«Voksne skaper vennskap»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva kan foreldre gjøre for at barna skal trives? (f.eks lage felles kjøreregler for invitasjon av barn med hjem, ha lav terskel for å ta kontakt med andre foreldre. <p>Se.FUG.no</p>	Foreldremøter	Kontaktlærer
	Sikre at de foresatte er orientert om §9A, ordensreglementet og Plan for elevenes skolemiljø.	<p>SMS til alle foresatte.</p> <p>Orientering på hjemmeside om skolemiljø og lenke til Plan for elevens skolemiljø og</p>	Rektor

		ordens- reglementet	
	Skolemiljø er tema i elevrådet, FAU og skolemiljøutvalget. - Refleksjon og bevisstgjøring rundt krenkende atferd og forebygging av mobbing.		Rektor og elevråds- kontakt
	Tiltak og aktiviteter for å fremme et godt skolemiljø tas opp i elevråd	Elevråd	Elevråds-kontakt
Oktober	Trivselsundersøkelse Utviklingssamtale med foreldre	Skjema (lokale) Skjema/halvårsv urdering	Rektor/ sos. lærer Kontaktlærer
	Funn i utviklingssamtalene drøftes	Rektor/kontakt- lærer	Kontaktlærer
November	Presentere trivselsundersøkelser for personalet, i klassene, elevrådet, FAU og SMU. - Refleksjon-drøfting-tiltak.	Møter	Rektor, kontakt elevråd, kontaktlærer
Desember	Elevundersøkelsen – Udir obligatorisk for 6., 7. og 10. trinn	Nettbasert	Rektor, kontaktlærer for 6.,7. og 10. trinn
Januar	Gjennomgå «Planen for elevenes skolemiljø». For alle ansatte.	Rektor	
Februar	Resultater fra elevundersøkelsen (Udir) drøftes i personalet, elevrådet, FAU og skolemiljøutvalget. - Forebyggende tiltak	Møter	Rektor, elevråds- kontakt
Mars	Kommunens foreldreundersøkelse Elevsamtale	Foreldre Møter Møter	Rektor/ kontaktlærer Rektor/ sosiallærer Kontaktlærer
April	Utviklingssamtale med foreldre Kartleggingsresultater presenteres	Gjelder 1.-4. trinn	Kontaktlærer Kontaktlærer

Mai	Evaluering av skolens oppfølging av §9A og Plan for elevenes skolemiljø i personalet, elevrådet, FAU og i SMU	Møter	Rektor, elevrådskontakt, kontaktlærer
Juni	Oppfølging og muntlig rapport fra rektor til skoleeier om § 9A.	Møter, rapport	Virksomhetsleder, rektor
	Evaluering av Plan for elevenes skolemiljø, Lyngdal kommune.	Ledermøte skole	Virksomhetsleder
Hver måned	Månedlig oppfølging og rapport fra rektor til skoleeier om § 9A gjennom styringssystemet	Rapport gjennom styringssystemet på antall varslingskjema til rektor	Virksomhetsleder

6.0 RUTINER FOR ELEVENES PSYKOSOSIALE MILJØ; §9A-5 OG SKOLEEIERS ANSVAR

(Tilleggs-rutinene i kapittel 6.0 og 7.0, er ferdigstilt etter at kommunerevisjonen Vest, Vest-Agder IKS, gjennomførte etterkontroll av kommunens arbeid med elevenes psykososiale miljø på Byremo barneskole og Kongsmo skole i november 2019.)

6.1 Rutine 1: Håndtering av saker som gjelder ansatte som krenker elever

Det vises her til Opplæringsloven §9A-5. «*Dersom ein som arbeider på skolen får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering,...*». Vedkommende skal straks varsle rektor ved å bruke varslingskjemaet. Rektor skal videre varsle skoleeier ved virksomhetsleder (kopi av varslingskjema oversendes virksomhetsleder).

Hvis en i skolens ledelse står bak krenkelsen, skal skoleeier ved virksomhetsleder, varsles direkte av den som fikk mistanke.

- Det er viktig å holde saken på et lavest mulig nivå
- Alle parter skal bli hørt og være delaktig i prosessen.
- Eleven selv må fortelle om sin subjektive opplevelse av skolemiljøet; ikke at opplevelsen blir formidlet eller tolket av andre (foreldre, venner, lærere, osv)

6.2 Rutine 2: Tydeliggjøre skoleeiers ansvar når saker ikke blir løst i skolen

I alvorlige saker skal rektor varsle skoleeier ved virksomhetsleder jmf. Opplæringsloven. 9A-4 andre ledd. Det er skoleeiers plikt jmf. Opplæringsloven §10-8 å sørge for at alle som er omfattet av aktivitetsplikten har fått nødvendig kompetanse til å gjøre korrekte vurderinger. Skoleeier må vurdere om saken er så alvorlig at det trengs bistand fra andre. **Alvorlige saker** er særlig **voldelige og integritetskrenkende saker** og når skolen **over tid ikke har klart å løse saken**. Status i denne type saker gjennomgås i regelmessige møter mellom rektor og virksomhetsleder.

6.3 Rutine 3: Hvordan skal henvendelser fra foreldre til kommunaldirektør håndteres

Kommunedirektør viser til virksomhetsleder som har fått delegert myndighet etter Opplæringsloven. Virksomhetsleder undersøker med rektor hva som er gjort og om skolen har oppfylt Opplæringsloven §9A.

- Skolen har en plikt til å sette inn tiltak så lenge eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Synspunkta til eleven skal «*tilleggjast behørig vekt i samsvar med dets alder og modenskap*».
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-vurdering-av-elevens-beste/> (24.09.19)
- Skolen må gjøre ei selvstendig vurdering basert på faglig kompetanse om hvilke tiltak som er til det beste for den enkelte elev. Hva som er til det beste for eleven, samsvarer ikke nødvendigvis med hva eleven selv eller hva foreldrene ønsker.
- Skolen må forsøke å finne den løsningen som best tar vare på retten til et trygt og godt skolemiljø for alle elevene.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-vurdering-av-elevens-beste/> (24.09.19).

6.4 Fylkesmannen sin håndhevingsordning av aktivitetsplikten i enkeltsaker jmf § 9A - 6

Foreldre som ikke er fornøyd med oppfølgingen av aktivitetsplikten og Opplæringsloven § 9A, kan klage til Fylkesmannen. Hvis ikke aktivitetsplikten er oppfylt, kan Fylkesmannen fatte et enkeltvedtak som gir skoleeier ansvar for å finne en løsning på saken som sikrer eleven et trygt og godt skolemiljø, eller selv vedta hvilke tiltak som skal settes inn i skolen. Å melde fra til Fylkesmannen er aktuelt hvis saken allerede er tatt opp med rektor (§ 9A- 6).

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/7.-a-melde-saken-til-fylkesmannen/> (24.09.19).

7.0 INFORMASJON OM TVANGSMULKT OG STRAFFEANSVAR FOR SKOLEEIER

7.1 § 9 A-13 Tvangsmulkt

For å sikre gjennomføring av vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd kan Fylkesmannen og klageinstansen fastsette tvangsmulkt for skoleeiere. Avgjørelsen om tvangsmulkt kan gjøres samtidig med vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd eller senere.

Avgjørelse om tvangsmulkt blir gjeldende når skoleeier ikke holder fristen for gjennomføring av vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd, og mulkta går inntil vedtaket er oppfylt. En avgjørelse om tvangsmulkt blir ikke gjeldende dersom det ikke er mulig å rette seg etter vedtaket og den ansvarlige ikke kan noe for dette. Avgjørelsen om tvangsmulkt skal behandles i samsvar med reglene i forvaltningsloven kapittel IV og V. Skoleeier har ikke klagerett. Mulkta går til statskassa. I særlige tilfeller kan tvangs-mulkta reduseres eller falle bort. Departementet kan gi forskrift om hva slags tvangsmulkt som kan benyttes, og hvor stor mulkta skal være (§9 A-13).

7.2 § 9 A-14 Straffeansvar

Den som forsettlig eller uaktsom, og alvorlig og gjentatte ganger, bryter plikten etter §9 A-4 første og andre ledd og § 9A -5, blir straffet med bøter, fengsel i opptil tre måneder eller begge deler. Det samme gjelder rektor, dersom denne bryter plikten etter 9A-4 tredje og fjerde ledd.

Dersom noen som handler på vegne av skolen, bryter § 9 A-4 første til fjerde ledd eller § 9 A-5, kan skoleeier straffes, jf. Straffeloven § 27. Fristen for foreldelse av straffansvaret er 5 år.

7.3 § 9 A-15 Erstatningsansvar og bevisbyrde

Reglene i lov fra 13.juni 1969 nr. 26 om skade-erstatning kapittel 2 gjelder for saker om psykososialt skolemiljø etter reglene i dette kapitlet. Dersom det i saker etter første ledd er grunn til å tro at skoleeier ikke har fulgt reglene i eller i samsvar med kapittel 9 A om psykososialt skolemiljø, skal dette legges til grunn om ikke skoleeier gjør noe annet sannsynlig.

Vedlegg 1

VARSLINGSSKJEMA TIL REKTOR

OBSERVASJON VEDRØRENDE ELEVENES SKOLEMILJØ.

Dato for observasjon:	Sted:
Elever involvert i hendelsen: (Elevenes navn, klasse)	
Beskrivelse av hendelsen: (Hva er observert? Mobbing, vold, rasisme, diskriminering, utestengning, digital krenkelse, annen form for krenkende ord/handling).	
Hvordan er dette håndtert av melder?	
Underskrift og dato:	

Varslingskjema leveres til rektor.

Videre behandling:	
Underskrift og dato: (Rektor)	

Vedlegg 2

Mal for skolens plan når de skal sette inn tiltak – et eksempel på oppsett

Elev:

Skole:

Dato:

Hva skal denne planen løse?

[Elevens navn] har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. [Skolens navn] har [dato] fått vite av [hvem]/har funnet ut ved hjelp av [hvordan] at [elevens navn] ikke har det trygt og godt på skolen fordi [skriv hva som er utfordringen basert på elevens subjektive oppfatning].

Hva mener eleven?

Hva har eleven uttalt om saken? Hvis eleven har synspunkter om hvilke tiltak som bør settes inn, hva mener eleven at er egnede tiltak?]

Hvilke tiltak har skolen planlagt og når skal tiltakene gjennomføres?

[Dere skal sette inn tiltak dere mener er egnede og tilstrekkelige til at eleven får et trygt og godt skolemiljø, basert på faglige vurderinger og etter å ha hørt med eleven hva han/hun mener og ønsker. Tiltakene må være lovlige, og hensynet til barnets beste skal være grunnleggende. Mange saker fordrer tiltak på både individ-, gruppe- og skolenivå. Når det settes inn tiltak for at eleven skal få et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring trengs det ofte også tiltak som kan bidra til å forebygge og/eller hindre at eleven får negative sosiale, psykiske eller psykosomatiske ettervirkninger etter hendelsen(e). Hvis dere ser at det er behov for å endre tiltakene eller sette inn andre tiltak etter hvert, lager dere en ny aktivitetsplan. Dere skal kontinuerlig passe på at det er egnede og tilstrekkelige tiltak som er satt inn.]

[Skolens navn] setter inn disse tiltakene:	Ansvarlig:*	Angi tiltakets varighet [dato fra og til/«frem til eleven og foreldrene bekrefter å ha det trygt og godt»]:
1)		
2)		
3)		

(Antall tiltak må tilpasses den enkelte saken.) *[Det er alltid skolen/skoleeier som er ansvarlig for at tiltak gjennomføres. Her skriver dere hvem på skolen/hos skoleeier som er ansvarlige for at hvert enkelt tiltak gjennomføres. Hvis dere har avtalt med noen som ikke er ansatt hos skolen/skoleeier at de skal gjennomføre tiltaket, skal det også fremgå. Dere skal ikke legge ansvaret på eleven eller foreldrene i aktivitetsplanen, som handler om hva skolen skal gjøre for at eleven skal få det trygt og godt på skolen.]

Når skal tiltakene evalueres? Skolen skal evaluere tiltakene første gang [dato, ikke for langt frem i tid].

Hvis du ikke er fornøyd med hva skolen gjør for at [du/barnet ditt] skal få det trygt og godt på skolen, kan du melde saken til fylkesmannen.

Terje Litland Virksomhetsleder Ungdomsskolen og Voksenopplæringa
Ingrid Alden Virksomhetsleder skole 1.-7

Revidert på rektormøtet 08.01.2020 og satt inn i ny mal 04.02.2020, ingen ytterligere revideringer på rektormøtet 22.06.2020

Skrevet av: Terje Litland og Ingrid Alden

Publisert: 04. 02 2020

Opplag: XXX stk.

Trykk: Skriv inn hvilket trykkeri

